

Introduktion

Detta material har tagits fram av Arete Tankesmedja för att bjuda in till reflektion. Här samlas källor, länkar, rekommenderad läsning och frågeställningar för fördjupad förståelse för teman från avsnittet.

Sammanfattning av dagens avsnitt - "Bildning är att tända en eld"

I avsnitt två från Arete Podd – folkbildnings- och pedagogikpodden, diskuterar Daniel Berton (folkhögskolerektor), Carl-Anders Säfström (professor emeritus i pedagogik) och Johanna Iggsten (länsbildningskonsulent) spänningen mellan folkbildning och det formella skolsystemet. Samtalet rör sig från antika ideal till modern utbildningspolitik och mätbarhets-hets. Samtalet belyser hur den svenska skolan har skiftat från en bildningslogik, där människan ses som en växande medborgare, till en affärslogik präglad av mätbarhet, konkurrens och marknadskrafter. Folkbildningen beskrivs som en motkraft där målet inte är att producera arbetskraft utan att fostra resilienta medborgare som kan bidra till en demokratisk gemenskap.

Länkar

[Avsnitt på Spotify](#)

Reflektionsfrågor

1. **Att tända eldar:** Om bildning handlar om att "tända eldar" snarare än att "fylla spannar", hur kan vi som (cirkel)deltagare uppmuntra varandras inre glöd istället för att bara byta fakta med varandra?
2. **Bildningens frihet:** Läraren kan inte kontrollera vad som händer i deltagarens/ elevens huvud. Hur förändrar den insikten vårt ansvar som deltagare i en bildningsprocess?
3. **Affärslogikens konsekvenser:** Vad händer med kunskapens kvalitet när skolan styrs av marknadens lagar om konkurrens och vinst snarare än bildningens ideal?
4. **Mätbarhetens makt:** Carl-Anders hävdar att mätinstrumenten börjar bestämma vad vi lär oss. Hur kan vi värna om den kunskap som inte går att mäta i matriser?
5. **Sociala faktorerers betydelse:** Eftersom sociala omständigheter väger tyngre än pedagogisk metod, vilken roll spelar folkbildningen för att kompensera för samhällets klyftor?
6. **Konkurrens som inlärdd reflex:** Samtalet beskriver hur vi lär oss konkurrens (t.ex. i idrott). Hur kan vi skapa "tävlingsfria zoner" där samarbete är den främsta drivkraften?
7. **Den resiliente medborgaren:** Folkbildningen syftar till att skapa medborgare som känner sin egen kraft. Vad innebär det för dig att vara en "kraftfull" medborgare i dagens demokrati?

8. **Att "motsvara" vs att "följa":** Folkhögskolan ska motsvara en läroplan snarare än att följa den slaviskt. Hur påverkar detta lilla ordval pedagogens frihet och deltagarens inflytande?

Vilka är de tre viktigaste lärdomarna du tar med dig från detta avsnitt och hur ska du praktisera dem?

Källor, tänkare och personer som nämns i avsnittet

- **Plutark:** En antik grekisk tänkare som citeras för sin insikt att bildning inte är att fylla en spann, utan att tända en eld (i original "tända en gnista"). Metaforen används för att förklara att lärarens roll är att väcka deltagarens egen drivkraft och energi.
- **John Dewey:** En inflytelserik pedagog vars tankar (i en fri tolkning) används för att visa att läraren har kontroll över undervisningen, men ingen kontroll över vad eleven faktiskt lär sig, eftersom lärandet styrs av individens egna intressen.
- **John Hattie:** En nyzeeländsk skolforskare känd för verket Visible Learning. Fick stort genomslag efter den släpptes 2009.
- **Pierre-Jérôme Bergeron:** Statistiker som i sin forskning ("How to engage in pseudo science with real data") gick hårt åt Hatties metodik och kallade den för pseudovetenskap på grund av bristfälliga statistiska analyser.
- **Ivan Snook:** En professor som nämns för sin sakliga och kollegiala kritik av Hatties arbete.
- **Jan Björklund:** Tidigare utbildningsminister som i samtalet kritiserades för att ha "militariserat" skolan med fokus på ordning, reda och mätbarhet.
- **Hans Bergström:** Tidigare chefredaktör på DN som (om)lanserade begreppet "flumskola". Samtalet belyser ironin i att detta skedde när svenska skolresultat var som bäst, samt hans koppling till friskolebranschen.
- **Sofisterna:** Antikens lärare vars syn på utbildning liknas mer vid folkbildningens ambitioner, där syftet är att göra individen förmögen bli en del av samhället, att nå Arete.

Rekommenderad läsning:

[How to engage in pseudoscience with real data](#), Pierre-Jérôme Bergeron

[Invisible learnings: a commentary...](#), Ivan Snook m.fl

Demokrati och utbildning, John Dewey

Fördjupad läsning:

Synligt lärande (Visible Learning), John Hattie

[Paideia: The Ideals of Greek Culture](#), Jaeger, W (om Sofisterna)